

Keeleuuendus

Aegkiri õigekeelsuse ja keeleuuenduse edendamiseks.

SISU:

- Joh. Aavik. . . Keeleuuenduse seisukord ja väljavaated.
 M. Tooms . . . Prolatiiv (lõpp).
 J. Perens . . . -likkude, -likke, -like.
 K. O. Juht . . . Keeleuuendus ja noorus.
 Joh. Aavik. . . Uus väga tarviline vorm: mineviku-
 gerundiiv.
 Joh. Aavik. . . Keelelisi arvustusi. Kaks uuemat luu-
 letuskogu.
 Joh. Aavik. . . Uus verbivorm -maks.
 Joh. Aavik. . . Uusi keelelisi vastuoksusi.
 Fr. Toomus. . . Kommuuna — kommuun.
 A. Miller. . . Eksame.
 Joh. Aavik. . . Keeleuuenduse mälestusaforismid.
 Joh. Aavik. . . Aruanne sõnade loomisest.
 Joh. Aavik. . . Õigekeelsuslikke märkusi.

Ilmub S. Y. G. KEELELISE RINGI väljaandel.
 Vastutav toimetaja JOH. AAVIK.

Keeleuuenduse seisukord ja väljavaated.

Paaril viimasel aastal oli kuulda räägitavat, et keeleuuendus olla oma teravuse kaotand, koguni oma aja ära igand. Seega anti ka mõista, et enam ei tarvitsegi tema vastu huvi tunda ja temaga tegutseda.

Ometi ei ole asjalugu sugugi nii. Keeleuuendus ei ole veel vähematki oma aktuaalsust kaotand ega lakand ole-mast eesti vaimukultuuri põletavaimi¹ kysimusi. Seepärast ei ole veel ammugi aeg nagu pärast tehtud töö käed ryppe lasta ja loiduda. Keeleuuendus-liikumine pole kaugelki veel kogu oma ylesannet täitnud ega veel mitte kõike saavutand, mida tuleb saavutada. Kes loidumisest räägivad, paljastavad seega vaid oma isiklikku seisukorda, oma hyvi lyhiaegsust ja kergtydivust.

Keeleuuenduses on veel kyllalt tööd ja tegevust vaja, ja nimelt kahesugusel alal ja sihis.

Esiteks siiamaaniste uuenduste kindlustamine ja elluviimine. On ju, tõsi kyll, juba õige palju tarvitusele võetud, eriti rohkesti uusi sõnu, nagu *jõuk, kogemus, lemmik, relv, rivi, suhe, suund*², — *igi-, hajameelne, harras, julm, kummaline, mugav, soodus, syng* — *anuma, askeldama, hankima, haihtuma, hämmastama, hääbuma, kogema, koh-tama, lebama, levitama, lohutama, loobuma, mainima, manama, masendama, mõõnma, nautima, saabuma, saavutama, säilima, säilitama, säästma, tajuma, taotlema, vallutama*, — *ent, pigem*, et nimetada vaid niisuguseid kõige tuttavamaid, mida nyd isegi ajalehis kyllalt esineb, ilma et see kedagi enam imestama paneks või võõristaks. Ometi näis veel 10 aasta eest niisuguste sõnade vaba esi-nemine ajalehis kauge tuleviku-unistusena!

Ka mitmed morfoloogilised uuendused on ysna laialt

1) aim-lõpulisil superlatiivel võiks mitmuse partitiivis -aid lõpu asemel olla -i, mis tundub ysna loomulikuna, sest et kõrvalrõhk on -ai-silbil; seega välditakse ka kahe ai silbi järgnemine.

2) Oleks soovitamam *suund* (gen. *suuna*), mitte *suun*.

ja yldiselt vastuvõttu leidnud, nimelt e-partitiiv (-a asemel, näit. *õnnelikke, pilte*), mis on otse ametlikuks saand, siis i-mitmused ja i-superlatiivgi (näit. *suurim*), mida ka on hakand ajalehis ja raamatuis esinema.

Neid lihtsamaid ja võrdlemisi syyfumaid uuendusi oleks aasta kaheteistkymne eest peetud väga hulljulgeks ja pööraseks ideeks ja nende tarvitamist läbiviimata ettevõtteks. See näitab, mil määral on keeleuuendus selles lyhikeses ajas edenend.

Kuid asi pole uuenduste läbimineku suhtes ometi veel kaugeltki nii, kui see peaks olema. Suurem hulk ettepanud häid ja tarvilisi uusi sõnu (murdeist või soome keelest) alles ootab yldisemat või vähemalt mingisugustki tarvitusele-võttu, näit. *almus¹⁾, heris, kahak, kiuk, lelu, lemu, loits, nilk, orb, pilla, pula, raev, taust, turm, vaist, vamm [-a] — have [-da], hõrk [-rga], jäik, järe, jyle või jylhe, kiilas, kirbe, kirgas, leebe, nole, nuuge, nyrbe, näbe, pädev, tirbe, uje, uljas, äre, ynse — anastama, embima, häärima, ilkuma, korvama, loovutama, lannistama, lembima, lummama, läitma, murskama, naarama, näändima, põtkuma, raivama, rasitama, raasima, solvama, soatsema ehk suvatsema, sorduma, sujuma, sämpsatama, taibuma, taidma, targema, vaalima, vaanima, vihlama, viipama, yllitama* jne. Need siin juhuslikult näiteina toodud sõnad ei ole kaugeltki veel kõik: kõiki niisuguseid kokku on kymme korda rohkem!

Niisama vähe on ka morfoloogia alal uuenduste kyllaldast läbiminekut saavutat: -tet ja -nd lõppusid tarvitavad ainult mõned üksikud ja enam-vähem noorsugu; valitsusevõimud, ylikool, yldse ametlik keel ei taha neist veel teadagi. Koguni i-mitmusi, mis ametlik keeleteadus on tunnustand („Õigekeelsuse sõnaraamat“) ja osalt koguni tarvitab (Saareste, Veski), ei ole kaugeltki veel vähegi yldisemalt tarvitusele tulnud. Ajakirjanduses näeb neid vaid võrdlemisi õige harva, nagu juhuslikult, kogemata sinna sattund, t-mitmuste vahele ära üksind ja siis sageli moodustades vastuoksusi. Alles siis võib yelda, et keeleuuendus on läbi läind, kui proosakeeles ates-, etes-, utes-mitmusi **yldse enam ei tarviteta**, vaid järjekindlasti ainult i-mitmusi (-ais, -eis, -uis). Jah kui ykski ajaleht, ka viimses provintsi kolgas ilmuv, ykski kalendri kokkusäädja, ykski kantselei-sekretäär enam ei kirjuta ega meelegi ei tule kirjutada **tähtsamatest ettepanekutest**, vaid ainult **tähtsamaist ettepane-**

1) Selle ja järgnevate sõnade tähendused leiduvad Joh. Aaviku „Uute sõnade sõnastikus“.

*kuist!*¹⁾ Alles siis võib öelda, et keeleuuendus on vähemalt oma minimaalses osas läbi läind.

Ja niisuguste eesti rahvamurdeist ning soome keelest (ja veel mõnest muust sõsarkeelest) saadavate sõna ning vormide lisaks, mis juba nyid võib enam-vähem kindlaks määrata, tulevad edaspidi veel uue kunstliku loomise² abil saadavad vormid ja sõnad, mille võimalused on piiramatud ja ettenägematamad, kuid mida ometi tuleb pyyda kasutada võimalikult laias ulatuses, sest seega avatakse eesti keelele hoopis uued ja ainulaadsed arenemis- ja rikastumisvõimalused. Et see võimalik, seda tõendab mõnede kunstlikult loodud sõnade hää kordaminek ja vastuvõtt yldiselle tarvitusele (nagu *veendumus, laip, relv, roim*). See õigustab sel teel julgesti edasi minema. Sest tahetakse eesti keel arendada tõesti peeneks ja väärtuslikuks keeleks, siis tuleks niisuguseid kunstlikke sõnu veel sajuti luua! See on juba ettepanud ja enam-vähem tarvitusel olevate uuenduste kindlustamise kõrval teine tähtsam ja veelgi huvitavam pool keeleuuenduslikus tegevus praegusel ajal ja lähemas tulevikus ja see nõuab palju tööd, huvi ja väimustust.

Selle kõrval kestab edasi puht-õigekeelsuslik tegevus, see on keele puhastamine harilikest vigadest, millest meie kirjanduse ja ajakirjanduse keel ikka veel pööraselt kubi-seb hoolimata eesti koolidest ja iseseisvusest. Syydi on siin suurelt osalt ka meie inimeste andeksandmatu ykskõiksus keele vastu, ykskõiksus, mis omakorda tuleb eestlasile omastest nõrgast rahvustundest.

Seda taevasse-kisendavat eesti keelelist viletsust, vigasust, lohakust, ykskõiksust, arusaamise puudust ja loidust nähes peaksid need harvad, kes sellest aru saavad ja parandust soovivad, olema kahekordselt agarad, pinevil, ja tegevad. Nyid veel rohkem kui kunagi enne, nyid, kus just uuendusile on karta surveavaldust ametlikult poolt. Seepärast esineb samamõtteliste yhinemise vajadus korraldet liiduks, yleriigiliseks Keeleuuenduse Liiduks, mille teostamist on loota kõige lähemal ajal.

Joh. Aavik.

1) Ja mitte ainult selles sõnas, vaid kõigis, kus i-mitmus annab kaksikhääliku (-ai-, -ei-, -ui-): sygavais mõtteis, anderikkaile õppijaile, kooli viimseile lõpetajaile, vägevail päälikulil, punaseist ja siniseist riideist jne. Ei kunagi enam pea nägema niisuguseist sõnust t-mitmusi (sygavates mõtetes, anderikastele õppijatele, kooli viimastele lõpetajatele, vägevatel päälikutel, punastest ja sinistest riietest!)

2) See uus keelearendamise ja rikastamise meetod esitatakse ja põhjendatakse Joh. Aaviku raamatus „Keeleuuenduse äärmised võimalused“.

Joh. Aavik.

Prolatiiv. (järg.)

Neile prolatiivele järgneksid reeglikindsemad prolatiivid muin deklinatsiooni liigen. Siin lyhidalt ja vahestki liig järsult otsustades ei saa muud, kui määraten ainsuse lõpuks *-tse* ja mitmuse lõpuks *-tsi*, tuleb muudki moodustada olevi eeskujul, sellele vaatamata, kuivõrra see on teaduslikult õige; on jo kõnealune kääne laion piiren elustetuna ikkagi kunstlik uussynnitus, milleks vanad riismed ainolt sugemeid ja materiaali pakuvad ning teatavat tõuget annavad. Need lõpud (*-tse* ja *-tsi*) tuleb, samoti kui see muude käänete lõppudega synnib, vastavalt liita ainsuse genetiivi ja mitmuse partitiivi kylge, tehen sellest kõrvale-kaldumisi ainolt hädatarviliken juhtumein.

Järelikolt teise deklinatsiooniliigi ainsuse prolatiivid oleksid: *sõjatse* (läbi sõja; vrd. sm. „keskitse“); *meretse* (mööda merd); *vallatse* (läbi valla), *lehetse* (1. „Kastetilk libisi lehetse (=mööda lehe pinda alla“); 2. „Kärbes lendis lehetse (=lehest mööda ruumilisen mõtten) sumiseden edasi“); *pilditse* (mööda pildi pinda; pildi kaudu). Mitmusein *sõjotsi*, *meritsi*, *vallotsi* (*vallutsi*), *pildetsi*. Astende suhten seiravad prolatiivid ainsuses genetiivi nagu enamik muidki käändeid, kuna mitmusein on ainsuse käändelle vastavan astmen, nagu i-mitmus harilikon ja õigen moodostusen.

Kolmandan deklinatsiooniliigin — mille nominatiiv on nõrgal aga genetiiv tugeval astmel (näit.: kolle, hammas, liige) — on ainsusen: *koldetse* (möö da kollet ja koldest kaudu, mööda) *hambatse* (mööda hammast ja hambast mööda), samotigi *kandleitse*, *liikmetse*, *asemetse* jne. Mitmusega on siin aga teissugune lugu. Kui eenpool mitmus moodostui partitiivist, mis oli yksikvokaalne, siis siin nõnda näib võimato mana moodustada, partitiivi diftongiline ollen. Võiks siin kõrvale kalduda partitiiv moodustusest, kuid et see yldiselle reeglille on segav pakob end sama partitiivne ja iseloomolt suurepärane moodustusvõimalus. Et mitmuse diftongiline partitiiv on kõrvalrõholine, siis võime seda lõppu käsitella eraldi, nagu mingit iseseisvat sõna või õigem häälikyhtumit rippumatõmalt tyvest ja selle deklinatsiooniliigist. Sen juhtumin kalduvad diftongilised partitiivlõpud yhte langema esimese deklinatsiooniliigi diftongiliste sõnadega ja on nende lõpu *-tsi*-legi õige vastovõtlikod. Mispärast siis seda mitte kasutada; mitte kausutada võimalust, mis yletab omalt eufoonialt *-tsi*-lise moodostuse. Järjelikolt mitmuse prolatiivid kolmandan deklinatsiooni-liigin on: *koldeisi*, *hambaisi* (tähen dus võiks olla 'l ä b i h a m m a s t e'), *kandleisi*, *liikmeisi*, *aseiseisi* jne.

Neljandan deklinatsiooniliigin -- kuhu kuuluvad painu-

mata kahesilbised tyved, kas teisevältelised (näit.: piiga) või esmavältelised e-lõpulised (näit.: vale) — : *piigatse, valetse*, ja mitmuse, kus partiivid on -*sid*-lõpulised ja muud yle ei jää, kui moodostada ainsuse genetiivist seegi: *piigatsi, herratsi, valetsi* jne.

Viienda deklinatsiooniliigin — kuhu kuuluvad painumata kahesilbilise nominatiiviga kolmevältelised või genetiivin kolmesilbilised ja teatavate kindlate lõppudega (näit. -*ja*) sõnad — : *aastatse, kindlatse, raamatutse, redelitse, palutavatse, palututse, paluvatse, palujatse, kõrgetse, kõrgematse kõrgeimatse* jne. Mitmuse: *raamatuisi, kindlaisi, aastaisi, redelisei, paluvaisi, palutavaisi, palutuisi, palujaisi, kõrgeisi, kõrgemaisi, kõrgeimaisi* jne.

Kuuenda deklinatsiooniliigin — kuhu kuuluvad nomenid, millede nominatiiv on *ne-* ja genetiiv *se-* lõpuline — : *teisetse — teisitsi, hobosetse — hoboseisi, raudsetse — raudseisi, katosetse — katoseisi* jne.

Yhen ant deklinatsiooninäiteiga märgitago mõned kõrvalkaldumused ja iseärasused. Nimelt tuleb teise deklinatsiooniliigi *s*-sõnoga samoti talitada kui muido sen deklinatsioonin, nimelt aluseks võtta ainsuse nominatiiv (ja sellele sarnane mitmuse partitiiv): *vesitse — vesitsi, käsitse — käsitsi* ja muid. Teisi esisuguste teise deklinatsiooniliigi noomenite moodostus nagu *laud, haud* ja muud. See ebakoht ei esine mitte yksi kõnenoleva käände moodustamisel, vaid yldse nende noomenliigi *t*-mitmuse moodostamisel. Ainolt sen seisab siin pahe, et muin juhtumin tarvitetakse *d*-lisi moodostusi, mis hoopis kõlbmatomad käenolevan juhtumin.

Reeglikordsel moodostusel saaksime vormi *lau'utsi*. See ametlikon keelen. Kuid elostet *o*-ga oleks see kahe *u* järgmine *lauotsi*-ga vältit¹⁾. *O*-tagi on see mõeldav. Imelik on seesugune vorm ainolt silmale, kuna hääldumisen kahe *u* vahele asub lyhikene vaevalt kuulduv *v* häälik: *lauvutsi*.

Kokkovõtlikolt oleks siis prolatiivi yldreegel lyhidalt ja pääjoonin umbes järgmine:

ainsusen-genetiivi kylge -*tse* ja mitmuse partitiivi kylge -*tsi* (rindu — rinnotsi), kui see yksi-vokaalne, -*si* (hambaid — hambaisi), kui see diftongiline.

Prolatiivi syntaktilised vahekorrad. — Lõpuks paar sõna prolatiivi syntaktilisest tarvitusest lausen

1) Kuid ilma elostet *o*-tagi on oleman võimalus seda ebakohta vältida. *Vv*-lised vormid kõrvaldaksid kyll väärnähtuse, kuid need ise põhimõtteliselt evivad nii palju negatiivseid kylgi, et nende tarvitusevõtost avalikolt juttugi ei saa olla. Loodetavasti raueb lõuna-eestlas-kirjanikegi *vv*-palavik, mis omalt iseloomolt on ainolt taunitav nähtus ja murdelisy.

järelsõna „mööda“ asemel, sest selle asemelle astub ta väga paljodel juhtumeil.

Vahest tullakse arvamiselle, et kui sellisein laion piiren tunnustada prolatiivi esinemine, s. o. ta keele istutada täisõigusliko käändena, et siis hoopis tarbetomaks jääb sõna „mööda“, mis seega oleks keelest nagu välja heidet.

Olgo tähendet, et prolatiiv laiijimain piirengi ja range-man järjekindlusen tarvitetuna ei kunagi nii kaugelle, et ta haaraks endasse kõik järelsõna *mööda* esinemispiirid. See on pigem *mööda* lahtikoormamine yleliigseist funktsioonest, mis tal, nagu paljodel muil temasuguseil, praego on kanda. Märgitago asjaolo, et mitte kõikjal sõna *mööda* asemelle ei asu prolatiivne väljendusviis, vaid ainolt teata-vain kindlain kohin asendab mainit tagasõna.

Esmalt tarvitetago proletiivi sellisein juhtumein, kui seda esindavad sõnad *tagutsi, esitsi*, mis ei ole seot eimingisuguse keha pinnaga, vaid tähendavad yldist möödaliikuvat tegevust ruumin asjaomase keha suhten. Näiteina märkitago: *Kuulid vihisesid põitsi* (—põskede ligidalt läbi); *aknaisi* (—mööda aknaid või: akendest mööda) *vilksati kellegi möödamini ja kujo*; *kõvereisi peegleisi minnen* (—möödada kõveraist peegleist minnen) *märgati naeruväärseid, veidruseni moonutet kujosid*. Yldiselt on märgatav, et sarnasen liikuvan tegevusen ei ole märgit mingit kindlat suunda, puudub nimetetav eesmärk, siht.

Et aga suurim osa *mööda*-tähendusega liikumist on seot pinnalise liikumisega, nagu *vesitsi, maisi, jäisi, meritsi* jne., siis tuleb päämiselt just siin teravajoonelisem vahetegemine. Nagu olevaist partiklilisist prolatiivest selgub, tähendavad need enam-vähem alati mingit kindlast suuna list ja osalt ka kogoni lõplikko liikumistegevust, mitte aga ebamäärast, määramatond, suunaton liikumist, mis prolatiivi laiemangi piiren elustetuna jääb postpositsiooni *mööda* kanda.

Mõned näited: 1. *Sandid kõndisid mööda teed* (mitte *teisi*, sest et siin on eelpoolõeldu järele määramoto, ebamäärane tegevus), aga: 2. *Sandid sõitsid maanteisi linna* (viimasel juhtumil on liikomine kindlasuunaline ja lõplik, mis siin märgit kohamäärusega *linna*); *nad läksid maisi Tallinna*, aga: *katk liiku mööda maad* (mitte *maisi!*), *vesi jooksis nurgatse maha* (kindlasuunaline liikomine — *maha*) aga: *kärbes jooksis mööda nurka* ja pääle selle veel kolmas juhtum, ruumin syndiv liikumine: *kärbes lendas nurgatse*.

1. *Kajak lendas vesitsi.*
2. *Järsk virvendus käis mööda vett.*
3. *laev sõitis vesitsi Kuressaare.*

Nagu näha, ei tõrju prolatiiv kaugeltki postpositiooni *mööda* välja, vaid vabastab ta ainult yleliigsest koormast.

Kui keele praegone arenemistendenst ilmsesti näib minevat kaasuslikkode väljendusviiside tarvitusellevõto suunan, siis tohiks loota ja ennustada, et see saab avaldumagi *mööda*-sõna konstruktsiooni osalise asenemisega prolatiivi abil.

Kui muil euroopa keelil on kalduvus vahetada omi käändeid ees- ja tagasõnade vastu, siis vastokaaloks kujonego soome-urgi, või vähemalt läänemere-soome sugu keelde areng ja pyye just vastopidised sellele.

Ei me ole jo ometi syndind ainult matkijaiks, vaid, õigusega arvan, oma iseseisva kultuuri loojaiks, mille suuhda ei tohi määrata mingi meile hoopis võõra vere karakterne kalduvus.

Tunnustaden sellist põhimõtet — see ongi jo tunnustet —, peab kasutama igasuguseid sugemeid, ja mitte ainult oma keelen ja murdein leiduvaid, vaid ka neid, mis esinevad sõsarkeelin, et, tuggeden neile vanole riismeile, yles ehitada ajakohane uueaegne keeleline ehitus. Kasutamata jätta selliseid võimalusi oleks patostada keele arengo ja parema tuleviko vastu.

M. Tooms.

-lik sõnade mitmuse-genetiiv.

-likkude, -likke, -like?

Praeguses ametlikus keeles on II b liigi¹ lik-sõnade mitmuse genetiiv -likkude: õnnelik — *õnnelikkude*, tõenäitlik — *tõenäitlikkude* jne. Need likkude-lõpulised vormid on oma pitkuse tõttu ysna kohmakad ja lohisevad. lik-sõnad on juba iseendast pitkad, harilikult 3-, aga ka 4-silbised: *õnnelik*, *kirjanduslik*. Juureliituv pitk lõpp teeb need sõnad veel pitkemaks. See ongi vist muude seas ka yheks põhjuseks, miks on kalduvus tekkind -lik asemel -line tarvitada: ta mitmuse-genetiiv on yhe silbi võrra lyhem: -liste (vrd. -likkude).

Seepärast tuleks järele vaadata, kas ei saaks -likkude vormi asendada mingi lyhemaga. lik-sõnad on sama deklinatsiooni liiki kui, võrk, jalg, silm' jne. Nende mitmuse genetiivil on pikema de lõpulise vormi kõrval ka lyhem e-lõpp: jalgade — jalge (jalge all') silmade — silme (silme ees'), võrkude — võrke läbi. -lik sõnadest oleks see siis loomulikult -likke (tugev aste); nende *õnnelikke* inimeste, kõigi *laevastikke* ehituskulud': samuti ka muist ik-sõnust: *ametnikke* (pro ametnikkude) palgasäädus. Kuid sel tugeva-astmelisel

1) Joh. Aaviku deklinatsiooni-liikide jaotuse järele.

lyhemal e-genetiivil on see halbus, et see homonyymne mitmuse partitiiviga. Sellepärast vist ongi see lyhem e-genetiiv nii vähe poolehoidu ja tarvitamist leidnud ja õigusega.

Ometi oleks võimalik see lyhem e-genetiiv -lik sõnul teha otstarbekohasemaks ja tarvituskõlvulisemaks lihtsalt seega, kui tugeva-astmelise -likke asemel võtta nõrga-astmeline -like, millega oleks ka homonyymnus mitmuse partitiiviga kõrvaldet: partitiiv *õnnelikke*, genetiiv *õnnelike*. See on küll kõrvalekaldumine yldreeglist, kuid see tundub -lik sõnust nagu erandlikult lubatavana ja otse loomulikuna, ja nimelt järgmiste asjaolude tõttu: just lik-sõnast võib ja tulebki tarvitada nii-nimetet i-mitmust. I-mitmus esineb seda deklinatsiooniliiki sõnul hääliksääduslikult nõrga astmelisel kujul, seega on vastava ainsusevormiga samas käändes: jalal — jalul, rinnas — rinnus, järelikult ka: õnnelikul — *õnnelikel* (mitte *õnnelikkul*, nagu Loorits soovib). Et nyüd muud i-mitmuse käänded on ikka vastava ainsuse vormiga samal (nõrgal) astmel, siis tundub loomulikuna ja loogilisena, kui seda on ka lyhem mitmuse genetiiv: *õnneliku* inimese — *õnnelike* inimeste, selle *laevastiku* suurus — nende *laevastike* suurus, *mõistliku* mehe — *mõistlike* meeste. Niisugune -like genetiiv tundub kõlaliseltki ka ele tundele ysna loomulikuna ja omasena ega vist võõrista kedagi.

Päälegi toetab ja otse kaasa toob -like veel järgmine asjaolu. Teatavasti on eelkäiv atribuutomadussõna terminatiivis (-ni) ja abessiivis (-ta käändes) lõputa, olles seega genetiivi sarnane: *õnnelikkude* jutustajateni, *õnnelikkude* jutustajateta. Loomulik on, et need lõpud ära jääksid, vähemalt võiksid ära jääda ka i-mitmuses: *õnnelike*(ni) jutustajaini, *õnnelike* jutustajaita. Kui niisugusel korral d-mitmuses *õnnelikkude* on genetiivi kujuline, siis proportsioonianaloogial ka *õnnelike* on vorm, mis yhtlasi võiks olla mitmuse genetiiv¹.

J. Perens.

¹ Omalt poolt olen seda -line vormi juba tarvitand; tuletuslike laenudena (Keeleuuenduse äärmised võimalused, lk. 17). — Kas ka essiivis omadussõna saab na-lõpu või ei, on alles ebakindel ja vahest valitavaks jäetav, igatahes aga jäävad ära lõpud -ni ja -ta, kindlasti -ga, mille viimase i-mitmus küll on ebarahvakeelne ja kunstlik, kuid sellest hoolimata vahest soovitav teatavil sõnul: õ n n e l i k e j u t u s t a j a i g a .
Joh. Aavik.

Keeleuendus ja noorus.

Igal ajal ja igas asjas on esinend ja esineb tulevikuski iseloomuline nähtus, et noored igasuguseid uuendusi ja reforme palju rutem vastu võtavad ning nendega kodunevad kui vanad. Vaadates mineviku sajanguisse näeme, et praegu yldiselt tunnustet leidused ja mõtted peaaegu alati leidja või algataja elu ajal on samaaegiste poolt ppytud vaerulikult tagasi lykata ning leidja nende eest sageli pidi suurimaid pilkeid, piinu, vahel koguni surma vastu võtma.

Kes ei tunneks Giordano Bruno, Galilei, Lutheri, j. m. kannatusi ega austaks neid praegusel ajal? Alles noortest väljakasvav uus rahvapõlv saab aru leidja-geeniuse väärtuslikust ideest ning tõstab kõrgele uuenduse lipu. Vanad on läbi-imbund ja kokkukasvand valitseva seisukorra ja vaadetega ja hoiavad kangekaelselt ning kiuslikult endisest, äraiganenust kinni, kuigi uuendus tuhat korda parem.

Samas seisukorras on ka praegu meie keeleuendus. Ei taheta aru saada keeleuenduse tähtsusest. Umbusklikult ja irooniliselt vaadatakse uuenduste apostleile näkku ja kobatakse jälle vanaviisi endist konarlikku keelerada edasi. Keeleuenduse alusel nähakse kerkivat hirmuäratavat tonti, häbematu syngēt däämoni, kuna säääl tõeliselt asumas valge, imetlusväärselt veetlev kuju, ja põgenetakse jällegi oma viletsa, näotuma vanameelsuse ebajumala juure ning kirutakse ja manatakse, et pikne puruks pörütaks uue ilmutuse. Ainult yksikud avat kõrvad kuulevad juba uue, puhta, eufoonilise eesti keele hurmavaid helisid ning tajuvad häälestet keelinstrumenti akkorde.

Noored aga tunnevad kõik keeleuenduse maagilist mõju! Nad kuulevad imeilusaid veetlevaid helisid, mis ilmuvad kehastund ilmutuse suust ja tagasi kajada tahavad noorte hingest ja huulilt.

Me noored ei saa kinni toppida vahaga oma kõrvu, vaid peame kuulama Läänemere sireenide kandlehääli, ning tahame saada kord selle kandle evijaiks! Me saamegi seks! Puhas, ilus, uuendet eesti keel kord asub meie majadesse ja sääält peab see kõlama yhelt Eesti piirilt teisele ja kaugemallegi veel, võidukalt kui triumfi pasun, kui sireenide laul. . .

Meie päralt on parem tulevik — meie päralt olgu ka uus kõlavam, ilusam eesti keel! K. O. Juht.

Uus väga tarviline vorm : mineviku gerundiiv.

Eesti keeles on siiamani olnud vaid üks ainus gerundiiv, -es-lõpuline, mis da-infinitiivist moodustub: *saades, syyes, tehes, kuuldes, mängides, lõpetades* jne. Sellest yhest gerundiivist¹ on vähe, nagu seda juba seletet „Keeleuenduse äärmisis võimalusis“ (lk. 128 ja 129), sest see väljendab õigupoolest tegevust yheaegist teise tegevusega: „lõunat syyes (sõõmise ajal, vene k. обѣдая) luges ta ajalehte“. Seda es-lõpulist oleviku (õigem: yheaegsuse) gerundiivi tarvitetakse aga ka eelaegsuse (mineviku) tähenduses: „kätt *sirutades* haaras ta kirja“. Enne pidi ta käe olema sirutatud, siis alles võis ta haarata. Vene keel teeb siin järjekindlasti selge vahe; sääl ei öelda niisugusel korral протягивая, vaid протянув руку.

Pääle vene ja muidugi muude slaavi keelde nimetetagu veel mõned keeled, kus on mineviku gerundiivi funktsiooni väljendav vorm.

Prantsuse keel: a) partitsiibi abil: *ayant vu* (olles näind), b) infinitiivi abil: *après avoir vu* (pärast nägemist). Mõlemad vastavad vene mineviku gerundiivile увидѣв. Prantsuse keeles puudub seega kyll seks iseseisev eriline vorm, sääl väljendetakse see kokkupandud keelendi abil, kuid see on ikkagi parem kui täieline puudumine. Umbes samasugused abinõud on ka muis romaani (itaalia, hispaania jne.) keelis. Samuti ka inglisis keel väljendab seda kokkupandult: a) *having seen*, b) *after seeing*.

Omapärane ja huvitav keelend mineviku gerundiivi funktsiooni väljendamiseks on soome keel: sääl võetakse selleks mineviku tehtaviku partitsiibi ainsuse partitiiv, näit. *saatua, kuultua, luettua, kirjoitettua* (saatud, kuulnud, loetud, kirjutet), mille otsa liidetakse veel vastav possessiivne suffiks -ni, si, -nsa, jne., kui verbi tegevuse subjekt on yhine valitseva lause subjektiga. Seesugusel passiivsel partitsiibil on siis aktiivi tähendus; näit.: *saatuani tämän kirjeen* (vene получив это письмо, kui (ma) selle kirja olin saand), *lopetettuaan tämän työn* (окончив эту работу, kui ta selle töö oli lõpetand).

1) Terminologia asjus. — Sennised eesti grammatikad seda nimetust (gerundiiv) ei tarvita; nad ütlevad „määrulise seesytlevä“ või „III infinitiiv“. Et aga see vorm oma tähenduselt ja funktsioonilt vastab itaalia ja prantsuse gerundiivile ja vene дѣпричастіеle (получая — saades), mille võõrsõnaline nimetus ka gerundiiv, siis on kõige kohasem selletähenduselist vormi ka eesti keeles gerundiiviks nimetada.

Ka läti keelel on mineviku gerundiivi tähendusega vorm, näit. *beidsis* (vene ОКОНЧИВ).

Eesti keelel aga, samuti kui saksa keelel, mingisugust mineviku gerundiivi keelendit ei ole (kas ei tule ses näha koguni teatavat saksa mõju, kus see vorm puudub?). Kuidas aga siis eesti keeles seda väljendetakse või õigem kuidas sellest yle saajakse? Järgmisil eri viisel:

1. Tarvitades oleviku des gerundiivi mineviku tähenduses: *saades* (ПОЛУЧИВ) selle kirja, otsustas teisiti toimida; koju *tulles* (ПРИШЕДШИ) hakkas ta kohe tööle.

2. Tarvitades täielist kõrvallauset (kui, pärast seda kui.): *kui* ta selle kirja oli saand. .: ehk pärast seda kui ta selle kirja oli saand.

3. Tarvitades nimisõnalist keelendit: pärast selle kirja saamist. ., pärast selle töö lõpetamist.

Muidugi võib neid abinõusid tarvitada, kuid nad ei ometi tee mineviku gerundiivi tarbetumaks, sest et nad sageli on halvemad kui gerundiiv. Kõigepäält mis täielisse lausesse puutub, siis võib ju seda küll alati tarvitada; vahel on see koguni soovitatavam; kuid on juhtumeid, kus kõrvallause on vähem mõnus, nimelt sääl kus vajatakse lyhemat ja kiiremat väljendust, kuna kõrvallause oma pikemuse tõttu teeb raskepärasema, venivama, kohmakama mulje. Eriti kohmakad on *pärast seda kui*-ga algavad kõrvallauseid; ,ta sõitis ära, pärast seda kui ta enne kõik asjad oli korraldand'. Keerulisis lausekompleksides, kus juba muidugi rohkesti kõrvallauseid, teeb *kui*- või *pärast seda kui*-lause selle kompleksi veel raskepärasemaks, kuna gerundiiv, olles lihtne sõnavorm, võiks mugavamini asetuda mingi teise kõrvallause osaks.

Nimisõnaline väljend, kuigi see lyhem ja vahel yсна mõnus ja kohane, ei ole stiililiselt igakord soovitatav: ta võib teha liig ametlik-pedantliku või koguni kohmaka ja raskepärase mulje, kui seeläbi tekib nimisõnaliste väljendite kuhjumine; ,pärast ymber jooksmist mööda kitsaid uulitsaid ja kadunud mehe otsimist kõigist nurgist ja soppidest. .'. Kõige lyhem, mõnusam ja stiililiselt kõige kohasem oleks sageli ikkagi gerundiiv. Kuid yheaegsusliku oleviku des gerundiivi tarvitamisel eelaegsuse (mineviku) mõttes, nagu seda meil harilikult tehakse, on pahatihti omad ebakohad. Ainult teataval määral võib seda lubada tarvitada mineviku tähenduses, nimelt eriti siis kui pole tähtis ajalise järgnevuse osutamine, vaid enam olukorra määramine: ta astus tuppa, *jättes* oma paki esikotta; seda *kuuldes* ta kohkus hirmsasti; tulise rutuga hobuse selga *karates* kihutas ta minema jne.

(Vene keel, aja järgnevuse määramises väga täpne, tarvitab siingi minevikugerundiivi: оставив, услышав, вкочившись). Kus aga eelaegsuse mõiste tähtsam, silmapaistvam ja selle osutamine tarvilisem, tundub des-gerundiiv nagu ebakohasena, ebaloomulikuna, mõnikord otse ebaselgena ja valemõtet tekitavana, mis vahel päris veider võib olla, näit.: „Olles Saksamaal 3 kuud, elas ta 2 aastat Itaalias. — Kõgu oma raha kaotades reisis ta koju tagasi. — Vaenlase laeva tyki maad taga ajades pöörsid nad sadamasse tagasi. — Siis mängides paar tundi klaverit, lõhkus ta õues puid (nagu yhel ajal klaverimängimisega!) — Korrates seda hyydu mitu korda, vaikisime kõgu aja, ilma suudki avamata. — Kui ta syyes (=pärast söömist!) lauast tõusis. — Teisel päeval nad, ohverdades (pärast ohverdamist), sõitsid ära. — Ta suri, nähes vastase langemist (Kas suremise silmapilgul?).

Neis lauseis tõesti ei kõlba yheaegust tähendav des-gerundiiv, vaid siin on hädatarviline mingi eel-aegsust väljendav keelend. Et täislauseline või nimisõnaline väljend ei igakord ole mõnus, juba tähendeti. Võiks mõelda veel kokkupandud gerundiivi võimaluse — *olles olnud, olles kaotand, olles näind* jne. — mida ongi ka tarvitet, kuid just kahest sõnast kokkupandud oleku ja pikkuse tõttu tundub seegi keelend kohmakana ja teeb kantseleiliku mulje; see oleks kohane ainult teatavais piirat juhtumeis.

On ette pandud (Loorits) tarvitada mineviku gerundiivi tähenduses lihtsalt -nd (-nud)-partitsiivi ja mõned teevadki nii. Kuid seegi on kohane vaid piirat juhtumeis (millest allpool), enamasti aga tundub see siiski ebaloomulikuna ja ebakohasena, tekitades vahel koguni segasusi, sest seda võiakse pidada omadussõnaliseks atribuudiks. Et -nd gerundiivina täitsa hää ei ole, see selgub mõniste ylemaal-antud näidelauseist, kui neis -des asemelle -nd panna: „Siis, mängind paar tundi klaverit, lõhkus uus yyrnik puid. — Kui ta sõõnd lauast tõusis. — Ta suri, näind vastaste langemist. — Tagasi jõudnud sõbra juurest hakkas ta edasi rändama“ (viimases lauses tekib koguni kahemõttelisv).

Gerundiivi tähenduses on tarvitet ka -nult: „End nyyd. . saanult kodumaa ajalehti, näen, et Eta informatsioon oli koguni surutud“ (Päevaleht 1922, nr. 31, 22). Kuid seegi ei ole hää, sest olles kääne ja evides (omades) selle tähenduse, võib ta tekitada kahemõtteliseve. Igatahes on -nult lisatõendus sellest, et -nd (-nud) ei ole hää ja et tung on millegi erilise vormi järele.

Ridala on Aho „Õpetaja proua“ tõlkes tarvitand soome

eeskujul tud-partitsiipi; Rannast viimati *tuldud*, hakkasid võõrad. (lk. 89); aita *tuldud*, arvas ta (lk. 16) Kuid see ikkagi ei ole synnis ja otstarbekohane eesti keeles; iseasi on see soome keeles, kus seda eristab partitiivi vorm (*tultua*) ja sageli ka possessiivne suffiks (*tultuaan*).

Järelikult eriline minevikugerundiivi vorm on vajaline, on paratamatu, kui tahetakse pääseda kõigist neist puudusist ja ebakohist ja evida mõnus ja ilus väljendusvahend.

Missugune see peaks olema ja kust see saada?

Muud abinõu ega pääseteed siin ei ole kui kunstlik loomine, sest ei omad rahvamurded ega sõsarkeeled paku selleks yhtki kohast vormi. Aga kuidas seda luua ja mis-sugusena?

Määrame kohe tingimused, mis ta peab täitma: 1) ta ei tohi olla liig pikk, igatahes mitte yle silbi võrra pikem kui nud-partitsiip (seega kui täiskujuline partitsiip on 3 silpi (lu-ge-nud), ei või gerundiiv pikem olla kui 4 silpi) kõige parem muidugi niisama suure silbiarvuga kui -nud vorm; 2) ta ei tohi lõppeda kaksik- või kolmikkonsonandiga, vaid ainult yhega, kui yldse ta lõpuks konsonant; 3) ta lõpus ei pea olema konsonante, mis ebasoodsad kõlvu-sele (nagu t, p); 4) ta ei tohi pakkuda homonyymsuse võimalusi; 5) peab olema eesti foneetika raamides: 6) yldse mugav ja meeldiv vorm.

Hakkame niisugust vormi otsima.

Mulle näib, et siin tuleks igatahes aluseks võtta -nd (-nud) partitsiip. On ju see ikkagi lähedal gerundiivile; mõned koguni tarvitavad seda gerundiivi funktsioonis. Teeme kõige-päält nii: jätame -nd (-nud) lõpust järele ainult n- ja proovime selle otsa neli võimalikku vokaali:

saanud — saan-: saana, saane, saani, saanu

teinud — tein-: teina, teine, teini, teinu

ajanud — ajan-: ajana, ajane, ajani, ajanu

kirjutanud — kirjutan-: kirjutana, kirjutane, kirjutani, kirjutanu.

Lõppvokaal a ei ole yldse soovitetav kui liig sagedane muis lõppudes, i ja e annavad homonyyme (*teine, saani, ajani*), u-line vorm (saanu, teinu) on lihtne genetiiv partitsiibist. Olen seda katseks tarvitand (Hirmu ja õud. jutud XIY), kuid just selle homonyymsuse pärast olen sellest loobund. Seega kogu see moodustusviis ei anna hääd tulemust. Katsume teisiti, aluseks võttes nud-partitsiibi ilma d-ta: *saanu*. Sellest tuleb nyyd katsuda moodustada uusi vorme, kylge liites kas konsonandi või vokaali. Proovime esiti konsonantidega. Neist ei kõlba d, l, s kui sama partitsiibi käändelõpud, j, h, p, t kõlalisil põhjusel mitte, ka b, m,

n ja r b ja r on lõppudena juba kasutat, nii et järele jääb vaid g ja v: (saanu-): *saanug, teinug, olnug, ajanug, lõpetanug*; *saanuv, teinuv, olnuv, lõpetanuv*. Ka v on juba kasutat (oleviku partitsiibi lõpp), aga ta tundub kõlaliseselt soodsana. Kumb on neist nyüd parem, kas -g või -v, saanug või saanuv? Mulle näib -v; -g on liig võõristav lõpuna.

Proovime -nu kylge ka vokaale, millest siin kysimusse võib tulla vaid kolm (a, e, i)

saanu-: saanua, saanue, saanui

lugenu-: lugenua, lugenue, lugenui

lõpetanu-: lõpetanua, lõpetanue, lõpetanui.

Peab tähendama, et niisugune yhtum sõna lõpus õigupoolest on kyll ebaharilik eesti keeles. Aga kas ei võiks selles vormis teatavat erandit teha? Seegi oleks vahest mõeldav. Kui yldse seesuguse lõpuga vorm kysimusse tuleb, siis ainult ue-lõpuline, kus juures -nue, kui see kõrvalrõhuta, tuleb lugeda kaheks silbiks (-nu-e: saanu-e, kuulnu-e); kui kõrvalrõhuga, hääldub yheks silbiks (liiku-nue).

Kuid otsigem veel teisi võimalusi. Et e on nu otsas (-nue) foneetiliselt ebaharilik ja päälegi sageli nu-vormi pikendab yhe silbi võrra, siis võiks u ja e vahele panna mingi konsonandi, mis teeks vormi foneetiliselt loomulikumaks. Kõige kohasemana tundub v ja d: saanuve, kuulnuve, lugenuve, kirjutanuve; — saanude, kuulnude, luge-nude, kirjutanude.

Niihästi -nue kui -nuve ja -nude lõpul on see ebakoht, et pikemate sõnade kylge liites teevad gerundiivi vormi liig pikaks ja lohisevaks: lõpetanue, ymbritsenue jne. Seepärast olen mõelnud, et kas ei võiks neid vorme natuke lyhendada, nimelt neis -nue asemel -nne: *lõpetanne, ymbritsenne* (kus -nne'd võiks p̄hjäendada koguni kui mingit häälikulist muutmist ja arenemist (-nue -nve, -nne). See teeks gerundiivi moodustamise kyll natuke keerulisemaks (kahesugune lõpp: yhtedel — lyhemail — verbidel -nue, teisil pikemail — nne), kuid seegi oleks mõeldav ega nii võimatu, sest on ju meil muidki vorme mitmel eri kujul (näit. ainsuse illatiiv: suhu, laande, vette, aastasse, ja eriti mitm. partitiiv: -u, -i, -e, -sid, -aid, -eid, -uid). Igatahes oleks -nne pikemais sõnus kõlaliseselt ja hääldamiselt väga mõnus ja hää lõpp.

Ka -nuve võiks lyhenedes anda -nne (lõpetanne), -nude jälle võiks väga mõnusasti lyheneda -nde'ks: lõpetande, ymbritsende (s. o. kus võimalik ka -nud asemel -nd, -nude asemel võtta -nde: saande, teinde, lugende; -nude jääks siis ainult säääl, kus -nde tekitaks kolme erisuguse konsonandi

kuhjumuse: olnude, kuulnude jne. (samuti kui neis -nd asemel on soovitatavam jätta -nud: olnud, kuulnud).

Nii saaksime järgmist 8 võimalust:

- 1 -nue: saanue, lugenue, lõpetanue ehk lõpetanne;
- 2 -nug: saanug, lugenug, lõpetanug
- 3 -nuv: saanuv, lugenuv, lõpetanuv;
- 4 -nev: saanev, lugenev, lõpetanev;
- 5 -nuve: saanuve, lugenuve, lõpetanuve;
- 6 -nude: saanude, lugenude, lõpetanude;
- 7 -nde: saande, lugende, (võtnude), lõpetande;
- 8 -ne: saane, (teine!), lugene, lõpetane.

Mis neist parim ja kohaseim, on raske ja täbar otsustada. *nuv-lõpulisel* vormil võiks näha selle puuduse, et on sama lõpp (-v) kui oleviku partitsiibil; -nude ja -nde sisaldavad ebasoovitava -d, pääleselle -nude, samuti kui -nuve, teeb liig pikaks pikemad sõnad ja -nde ei kõlba säääl, kus tekiks kolme konsonandi kuhjumus (*võtnude*), vaid säääl peaks siis erandlikult lubama *võtnude*; -nude aga võib tunduda käändena -nud partitsiibist; oma pikkuse tõttu pole hääka -nude; -nue, muidu meeldiv ja vahest kõige parem (kui veel pikemais sõnus -nue asemel võtta -nne: *lõpetanne*), leiab vist vastupanu oma ebahariliku foneetika pärast. Kõige parem oleks küll lihtne -ne, (*lõpetane, lugene, saane*), aga see tekitab homonyyme (teind — *teine*¹⁾). Isiklikult olen otsustand esialgu oma esialgse -nue lõpu juure jääda, ainult pikemais sõnus -nue asemel -nne (*lõpetanne*).

On kord üks neist vormidest (või vahest midagi hoopis uut) mineviku gerundiiviks valitud ja tarvitusele võetud, kui mõnus on siis moodustada seesuguseid lauseid kui järgnevad ja seda säääl tarvidada: *Olnue* Saksamaal 3 kuud, elas ta 2 aastat Itaalias. — Siis, *mänginue* paar tundi klaverit, lõhkus ta õues puid. — *Korranue* seda hyydu mitu korda, vaikisime kogu aja. — Ta suri, *näinue* vastaste langemist. Teisel päeval nad, *ohverdanne* jumalaile, sõitsid edasi. — *Õppinue* oma ylesanded läks õpilane välja jne.

Eriti tunduv on uue gerundiivivormi mugavus, kui see kõrval-läuses või kui sellest rippuv oma korda des-gerundiiv, sest sellega välditakse des-lõpu kordumine: Kui ta *sõnnue* lauast tõusis, et jälle tööle asuda.; seda vandudes *ytelnue* läks ta minema; hingeldades nad *saavutanne* tere-tasin neid viisakalt (võrdle: vandudes yteldes, — hingeldades saavutades).

1) Vahest saaks ses sõnas homonyymia kõrvaldada, võttes aluseks lõunaeestilise vormi *te n n u*, mis annaks gerundiivi *te n n e*.

Lihntne nud-partitsiip võiks uue gerundiivi kõrval jääda niisuguseil korril, kus see vähem ebaloomulikuna tundub, näit.: liig hilja koju jõudnud, ei võinud ta temaga enam kokku saada.

Käesolev kirjutus on enam asja algatamiseks kui kysimuse lõplikuks ära otsustamiseks. Joh. Aavik.

Keelelisi arvustusi.

Kaks uuemat luuletuskogu.

Vilmar Adams, „Suudlus lumme“ ja Mart Raud „Kängastused.“ — Mõlemad on uuendusliku keelega, aga kahjuks neis leidub ka viga, eriti Raudi kogus.

Ve ad Adams'i kogus. — teisse (lk. 40) pro teise, ootev pro ootav, maiseid 94 pro maisi (viga, millest mele (lõunaeestilised) kirjanikud kuidagi ei taha lahti saada), kiigus 95 pro kiiges, julmi 15 pro julma (paljudel esinev viga), eila 100 pro eile: tavatu moodustus: muinasline 44. (parem oleks muinasloolik); vastuoksused nominatiiviste liitumuste alal: marmorisammus 75, siidirõiva 90, pro marmorsammus, siidrõiva, aga silmkattev 89 pro silmakattev, gaseel 47, bareljeef 60, pro gasell, bareljeff (vahest vene mõju, sest vene mõju all olid jätavad sotsialism, miniister, bushmeen j. n. e.) Sõna „võlu“ ei tähenda õigupoolest nõidust vaid nõida. Jäme syntaktiline viga „Lahtisel lehel“: on lakand olla (pro olemast) kunst. Sõna kõikja (59) esineb mingi nimisõnana, kuna see võib olla ainult adverb (kõikjal). — Tähelepandavad uusmoodustused: lahtimaistund 71, lahtiargipäevastand 62.

Ve ad Raud'i kogus. — maisse 12 pro maise (III välde), aared 17 pro aarded (sagedane viga paljudel ses võõrsõnas, sõna iha mitm. part. ihi 15 pro ihu (aga ebaotstarbekohane, sest ei homonym). sarki 43 pro sarka, terasvarvse 15 pro terasvarbse, mitmendamal 14 pro mitmendal, lyhem mitm gen kylmi tuulte 9, metsi veeren (parem: kylme, metse), vallab 26 pro valdab, ureleda, vureleda 8 pro uselda, vurelda. — Kuusktyvist 17, paberlehti 17, hommikeelne 18 pro kuuse-tyvist, paberileht, hommikueelne (sagedane nominativismi liialdus luuletajail värsinõodu pärast). Viga ka sädemsilm 17, peab olema sädesilm. Raud liialdab ka frekventatiivide ja eriti momentofrekventatiividega: uimastleb 25, rökalegu 60, pilgahtlevad 25, miks mitte lihtsalt uimastab, rökaku, pilkavad. Tarbetumad lõunaeestilised: vaist 38 pro vahest, ikk 41 pro itk, kakestaden 30 pro katkestaden 52. Kui lõunaeestlased neis sõnus kirjutavad kk pro tk, siis me võime julgesti pitk pro pikk.

Eriti palju viga on Raudil ta rahvalauluvormilisis ballaadest. Need kubisevad otse kõige kreutzwaldlikumaist vigadest. Ka värsivigu on. Aga mis pärast siis yldse tarvitada värsivormi, mille tehnikat ja keelt hästi ei tunta! Enne võetagu ometi vaevaks see ära õppida! Nyd on neid Raudi ballaade otse piinlik lugeda. Loeteldagu mõned vead õpetuseks ja hoiatuseks.

Kõneda 92 pro kõneta (eisenlik viga, v. Kuldja lk. 91: aseda pro aseta), imbiga 87 (immega), kandlida 96 pro kannelda. Eriti jäme ja piinlik viga on tarbetumalt kahekordne vokaal: ilosa'alla 63, tyre'eksi 75, kukla'alla 86, ylemba'alle 93, vaikse'esti 95 pro ilosalla,

tytreksi, kuklalla, ylemlle, vaikselti. Nähtavasti arvatakse, et a.a. e'e võib igale poole panna. kus aga sõna pikendust vaja. Ei, sel on omad kindlad reeglid, kus see tohib olla ja kus ei. Kõige lõbusam on siin see, et mõnis antud sõnus oleks võind saada pikema vormi ilma viga tegematagi: tyttreksi, kukkelalla.

Kuriooslik viga on ka sooje 89. Alguks ei saand ma aru, mis see vorm yldse peab tähendama, aga pärast taipasin, et sellega oli tahet moodustada illatiiv sõnast soo. Kuid see ei ole sooje (mis on Raudt isiklik moodustus) vaid sohu või lõunaeesiline vanem vorm soohu.

Imelikult ja veidrasti mõjub ka, kui uueaegsem vorm on kombineerit väga vana ja haruldase vormiga, näit. kambrissana, parem siis kamberissa; laulsi, parem lihtsalt laulis; istsi onniksena eessa, 63 parem: istus onnisa (-sa siin õigupoolest mitte kõige parem) e'essa; ebakohane ka pojagasa.

Endast mõista, et uueaegsemad halvad pikemad vormid või muud vead on hääs rahvalaulukeeles lubamatamad: kalosida 72, lõugasida 83, laani 63, lainte 77 pro kaluda, lõuguda, laasi, lainete. Miks vaipessa 72, kui võimalik parem vaibussa? Tarbetu on -tse pro -se (veritsed, tulitsed), veel enam lõunaeesiline ollin 64, tullin, 96 (pro olin, tulin), kont 74 pro kust. Tarbetumad enamasti ka need lõpmata -htlen ja -htlus-lõpulisel momentofrekventatiivid.

Raud tarvitub Ridala eeskujul vokaalharmooniat, mis ysnä tarbetu (on ju Ridala ise sellest loobund), ja elustet o-d, mille tarvitamist ta ei tunne. Ta arvab, et iga u asemelle tuleb o kirjutada, kuna ometi mõned u'd tingimata u'ks jäävad, nii lõpud -ur, -nud: seega mitte sõnor, vihor, vaid sõnur, vihur. Et aga seski oleks oma vastuoksus, siis on tal lahingutessa 94 pro lahingotessa või lahingoiissa.

Värsiveana esineb pikk esimene silp rõhutumas kohas, mis täiesti jäme ja lubamatu viga: ja mesikäpad mõmi-id 82, tulla teis-tega tapale 93; veereda vereväljole 94; väga sagedasti lühike silp rõhutumas kohas; tulli tubaje, tereti 64; juba Mana mano minna" 65 jne.

*

Mis punkt mõlemi luuletuskogude kirjanduslikku kylge, siis on nad kirjutet täiesti samas yldises „modernistlikus“ voolus, vaimulaadis ja stiilis, mis on meil luulekirjanduses valitsend pääasjalikult Siurust alates, mille puudusi olen arvustand raamatus „Puudused uemas eesti luules“. Järelikult pakuvad käesolevad kogud ka samu yldisi puudusi: mingi ebamääratsemine, peenutsemine, iseäratsemine, ebaloomulik, tehtud olek, vigurdamine. Mõju: tyhjuse tunne ja igavus. Ka värsitõnnilisi lohakusi leidub.

Joh. Aavik.

Uus verbivorm -maks.

et da-infinatiiviga on (näit. ,et takistada') kohmakas keelend ja koormab keelt liig palju et-lausetega, päälegi pole see rahvakeelne, vaid kirjakeeles saksa *um. zu* (näit. : *um zu verhindern*) eeskujul moodustet. Soome keeles on siin iseseisev vorm ilma et-sõnata: *estääkseen* (et takistada), s. o. -kse + possessiivne suffiks (-ni, -si, -nsa ehk -een jne.) Väga häa oleks, kui meiegi saaksime selleks mingi eri

vormi. da-infinitiiv + -ks ei ole kõlaliselts kõige kohasem, tekitab koguni halbu homonyyme. Parem on liita see -ks selle defektiivse deklinatsiooniga verbaalnimisõna kylge, millest on mõned muudki känded, nimelt illatiiv *takistama*, inessiiv *takistamas*, elatiiv *takistamast* ja abessiiv *takistamata*. Uus vorm oleks *takistamaks* (tähdenduses: et takistada), näit.: 'vanemad võisid vaid vähe teha *takistamaks* mu pahu kalduvusi'; 'ta pani käe kõrva juure paremini *kuulmaks*, mida kõneldi; ta tegi seda ainult nurja *ajamaks* mu plaanid (seks et nurja ajada)'. Samuti kui mineviku-gerundiiv, oleks see jällegi tunduvaks võiduks eesti keelele, mis seeläbi saaks nõtkemaks ja võimelisemaks moodustama tihedamat ja keerulisemat lauseehitust.

Joh Aavik.

Uusi keelelisi vastuoksusi.

Eelmises numbris antute lisaks pakutagu siin veel mõned paarid keelelisi vastuoksusi. Vahest see veidi paradoksaalne kaju terutab natukenegi meie inimeste tähelepanu mõnedelle õigekeelsuskysimusile ja vigadelle, mis meil muidu nii kahesilma vahele jäävad ja nii raskesti väljajuuritavad on harilike seletuste abil.

Joh. Aavik	Paljud muud eestlased
I. -lik: ametlik, kunstlik isiklik, kommunistlik	ametline, kunstline isikline, kommunistline
konsonandi kylge peab liituma -lik.	
II. -line: põhimõtteline tundeline	põhimõttelik tundelik
I. gen.: sygavamõtteline teravaotsaline	sygavamõtteline teravotsline
II. nom.: teravmeelne	teravameelne
I. -i: silmi, kurbi, kuivi kohti, otri (mitm. partit.)	kurbe, kuive kohte, odre
II. -e: silme ees jne. (mitm. genetiiv)	silmi ees

Joh. Aavik	Paljud muude eestlased
I. pikem: kohtade, ruumide, asjade jne. II. lyhem: kõigi asjade	lyhem: kohte, ruume asje (nõnda eriti mitmed noored) pikem: kõikide asje
I. : keelda, keelnud, keelis II. haarata, haarand haaras	keelata, keelanud, keelas haarda, haarnud haaris
I. lyhem: -pärane, erakordne, lyhi- aegne II. pikem: igapäevane	pikem: -päraline, erakorraline lyhikeseajaline lyhem: igapäine
I. -ta: säilitan (hoian alal) põletav kysimus „säilima“ tähendab „alal hoiduma, pysima“	—: säilin põlev kysimus
II. —: röömutsen (ettepanek) tardub	röömustan (ise) -ta: tarretab
I. —: tshehh, baptist ostjakid II -ne: naiivne, sentimentalsed	tshehlane, baptistlane ostjaklased —: naiiv, sentimentaalid
-iiv ja -aal peavad saama -ne lõpu	
I. -ks: osutub tähtsaks II. -na: ta on inimesena huvitavam	-na: osutub tähtsana —: ta on kui inimene huvitavam
I. —: ta jatkas oma kõnet II. edasi: koosolek kestis edasi	edasi: ta jatkas oma kõnet edasi —: koosolek kestis
I. -l: mul, sul II. -ll: aprill, kolonell, kyll	-ll: mull, sull (sagedane viga) -l: april, kolonel, kyl (sagedane viga)

Jah, pange tähele: kes tarvitavad lyhemat vormi mitm. genetiivis, näit „ruume eest“, kus see vähem tarviline, need tarvitavad tingimata „kõikide“, kus väga soovitetav „kõigi“.

Ka sõnade korras esineb palju veidrat vastuoksust: yhelt poolt minnakse liiale verbi ettepoole-paigutamisega: „kui ta oli läind ära (pro: ära läind); enne kui lahkus Wilde koolist (pro: enne kui Wilde lahkus koolist) Eesti kirj. 1925, lk. 39; tahtsin kutsuda tagasi teda (parem: tahtsin ta tagasi kutsuda)“, aga teiselt pool — samade autorite tekstis! — „on“ „oli“, „võib“ jne. kõige saksapärasemalt lause lõpus: „mida ta tagasi tuua ei suutnud (pro: ei suutnud tagasi tuua); mida ta tegema sunnitud oli (pro: mis ta oli sunnitud tegema)“.

Joh. Aavik.

kommuuna — kommuun; Atlantiida —
Atlantiid.

Meil tarvitetakse vormi „kommuuna“. See a- lõpp aga on meil võetud lihtsalt vene keelest, kus ta selleks on lisatud, et sõnal alal hoida ta algkeelist feminiinist sugu. Algkeeles, nimelt prantsuse keeles pole aga mingisugust a-d, vaid e: commune (ladina keeles „communis“), samuti ka itaalia keeles „comune“, saksa k. „Kommune“. Kuid ka see -e lõpp (mis itaalia ja saksa keeles hääldeb) pole eesti keelele kohane, vaid siin peab olema ysna ilma lõppvokaalita: k o m m u u n (genetiiv kommuuni), nagu see rootsi keeleski nii („kommun“). Nagu see saksa -e ja vene -a äraheitmine on meil läbi viidud muis seesuguseis sõnus (*grupp, gitarr, mandoliin, daam* (mida Joh. Aavik esimesena omal ajal on nõudnud), viimasel ajal koguni *mess* (pro messe), nii peab see kõnealuse sõnaga syndima; seega mitte „kommuuna“, ega „kommuune“, vaid „k o m m u u n“.

Samasugune lugu on ka vormiga „Atlantiida“, kus a on vene feminiinilõpp (algkeeles yhtki a-d ei ole, sõna olles III-ndast deklinatsioonist). Seepärast eesti keeles ainus õige vorm on „Atlantiid“; ja samuti ka „olympiaad“, „dreyfusiaad“ jne. (gen. -aadi).

Fr. Toomus.

eksame.

Seesugune mitmusepartitiivi vorm („raskeid eksame“) on viga, mis viimasel ajal on hakand esinema (näit. „Päevaleht“ 1924, nr. 288, 1, 1). Kuidas on õige vorm? Sõna „eksam“ on 2-silbiline 3-nda-välteline ja ta genetiiv on 3-silbiline (ek-sa-mi), seepärast peab ta deklioneeruma nagu

„raskem“: raskemaid — eksamid, või parem uuen-
duslikult „eksameid“. Viimane vorm antaksegi Õigekeelsuse
sõnaraamatus. Vorm „eksame“ on arvatavasti tekkinud nii-
suguste sõnade mõjul kui „kivi — kive, gymnaasium —
gymnaasiume“. Kui „eksame“, siis peaks ka olema „kap-
tene, kindrale, palkone, miljone, kortere“ jne. (pro õiged
„kapteneid, kindraleid, palkoneid, miljoneid, kortereid“).
Mõned kirjutavadki „neid ministre (pro õige „ministreid“),
kuid peaksid siis kirjutama ka „neid numbre“. Vorm „eks-
ameid, miljoneid“ jne. peab olema isegi siis, kui ain-
suse partitiiv ilma -t'ga: „seda eksami, kaks miljoni“.

A. Miller.

Keeleuenduse mälestusaforismid.

Saaremaa Yhisgymnaasiumi Keeelise Ringi
liikmeile kirjutand Joh. Aavik.

Liikme nimi, kes aforismi endale valind, on klambrites.

1. Yhenduses on jõud — ka keeleuenduse alal (Mihkel Grünthal).
2. Igayks võib keele hääks midagi ära teha (Eduard Hark).
3. Igayks, kes eesti keele puhtasti ära õpib, mõjub seega eesti rahvuskultuuri edendamiseks kaasa (Anton Kaal, Magnus Kindlam).
4. Keeleline radikalism ei tohi jääda ainult nooruse unis-
tuseks (Heimar Adfeldt, Viktor Nõukas, Vladimir Paivel, Vassili Treimann).
5. Eesti keel peab kõlavamaks saama kui praegu (Elly Sannik).
6. Ainult arenend ja ilus keel võib olla armas ja kallid (Elisabeth Kurgvel, Adele Hõbenik, Margot Tänav, Juuli Tõsine, Anna Ülgekütt).
7. Toetades keeleuendust toetame praegu vahest rohkem kui millegagi muuga rahvusemõtet (Minna Kaasik, Artur Neggo, Johann Perens, Mihkel Meusi).
8. Kõigist keelist on mulle ometi kõige armsam eesti keel (Adele Kõdar, Lydia Rahnel, Magda Tomveli).
9. Eesti keel ja stiil sisaldab endas täiesti uue iluvar-
jundi võimalusi (Marta Katvelt, Aleksander Odrest, Priido Toomus).
10. Keel on kirjandusliku kunsti instrument (Vladimir Enne-
mulst, Oskar Sõmmer).
11. Keeleuendus on suurel määral iluprobleem, esteeti-
line unistus (Vassili Grünthal, Marta Kahu, Ella Raev).
12. Keel on rahvuslik aare (Aleksander Anto, Ella Arro, Oskar Kaasik, Ella Kuivjõgi, Villem Mölder).
13. Ilma arenend ja fikseerund keeleta ei yhtki hääd kir-
jandust (Arnold Miller).

15. Keeleuendus teeb elu eestlasena huvitavamaks (Natalia Klaas, Elisabet Kruus).
16. Eesti keeleuendus on ainulaadne maailmas (Vladimir Kallas).
14. Keeleuenduses ei saa kuidagi liiale minna (Ottomar Nau, Mihkel Tooms).

Aruanne sõnade loomisest.

Raamatus „Keeleuenduse äärmised võimalused“ avaldet yleskutse pääle on allakirjutanulle tulnud hulk kunstlikult loodud uusi juursõnu, kokku umbes 140, 7 isiku poolt. Kõige rõhkem on saatnud hra J. Maise (ligi 80 sõna; pääleselle on J. Maise veel saatnud rohkesti tuletuslikke sõnu), järgmisena K. A. Sinisoff (39), K. O. Juht (18 sõna), muud (hra W. Paivel; J. Arike, O. Ibius) igayks vaid mõne yksiku.

Saadud sõnade kohta järgmised yldised märkused ja hinnangud.

1. Mõnis sõnus on yhte satut juba olevate sõnadega: taarn (kuristik, v. Wiedemann), leebuma (sõnast leebe), syybuma (vrd. syyvima).

2. On loodud ka mõned sõnad, mis saaks rahvamurdeist või soome keelest, näit. *kõlv*, -a (viljapää), siin kõlbaks soome sõna *tähk* (gen. täha). Seepärast niisuguste juhtumuste vältimiseks on tarviline, et sõnade loojal oleks käepärast murdesõnade sõnastik (parema puudusel Wiedemanni oma) ja soome keele sõnaraamat.

3. Sõnade kõla tundub ebakohasena neile omistet mõisteile: see on kas liig järsk, äkiline, kare, näit. *hulp*, -a (kuulujutt), *taup*, -a (ekslik arvamine), kuna see nõuaks pikaldasema, pehmema, venivama kõlaga sõna; või vastupidi, ta kõla on ebakohaselt mahe: *sembe* (raske, sk. schwierig), või sõna on yldse kõlaliliselt ebakohane ja tundub veidrana, näit. *luivama* (уважать), *oissuma* (соотвѣтствовать), *uiama* (juttu ajama) jne.

4. Mõned jälle ei ole kõlaliliselt halvad, aga ometi on tundmus, nagu peaks nende asemel olema mingi teissuguse kõlaga sõna, näit. *launima* (meele tuletama), *pyrm* -a (Aufstand, возстаніе), *õiv*, -u (öö-päev) jne. Niisugused võiks ära kasutada mingite muude mõistete tähendamiseks. — Muidugi sõnadega peab harjuma, et neid erapooletumalt arvustada. Ka looja ise peaks neid palju proovima, tarvitades neid tekstides; ka saadetagu nad yhes mitme näidelausega.

5. Mõned sõnad on antud tuletuslõppudega, mis tundub natuke imelikuna, sest siis algsõna ise nagu ei esi-nekski, näit. *vasvane* (wahrscheinlich, въроятный), *yhvaline* (bestürzt).

6. Moodustamise viisilt ja meetodilt on sõnad kahe-
sugused: a) kahest olevast sõnast kokku sulatades ja muu-
deldes, mida meetodi eriti hra J. Maise on tarvitand, näit.
tähpama (tähele panema); b) täitsa iseseisvalt loodud, mis
meetodi paremaks tuleb pidada

7. Mõnele mõistele on juhitud looma mitu eri sõna:
bescheiden, скромный: 1) *taine* (Maise), *velvas*, -va (Sini-
soff); kohut mõistma: 1) *koistma* (Maise), 2) *laidvima*
(Juht); otsaesine: 1) *mirv*, -e (Sinisoff), 2) *reen*, -e, nt (Arike),
3) *olm*, -i (Paivel); unenägu: 1) *eim*, -e (Sinisoff), 2) *yym*, -i
ja *seiv*, -a (Juht). Siia kuulub ka *large* (Maise), tähend.
„streng, erporiit“, kuna minult juba varemini sõna *range*.
Kas üks vastupidine juhtum on: kahele eri mõistele sama
sõna: *launima* — 1) meeletuleta (Arike) ja 2) korda
minema (K. O. Juht).

8. Et täie asjatundmisega luua uusi juursõnu, selleks
peaks pääle yldise sellekohase maitse evimise (omamise)
ka hästi tundma sõnade eri liigid, missugused neist on
suursugusemad ja soovitavamad yldiselt ja eraldi ka muut-
mise suhtes, ja samuti tundma ja sõnu luues öskama sil-
mas pidada eesti foneetika säädusi (nii on kõiki neid nõu-
deid vähe arvesse võttes loodud sõna *känje* (kodujänes).

9. Pean tunnistama, et täiesti häid sõnu nende hul-
gas peaaegu ei ole, niisuguseid, mis ilma yhegi kõheluseta
tahaks vastu võtta. On vaid mõningaid enam vägem rahul-
davaid. Kõige paremad neist on: 1) *häsm*, -a (Sinisoff), tähend.
„kättemaks“ (sellest ka *häsmama* või *häsmima* — kätte
maksma); sama mõiste jaoks olen omalt poolt loond sõna
neim, -a (v. Hirmu ja õud. jutud XIV). millest ma esialgu
ei tahaks loobuda; 2) *ryyv*, -a (Sinisoff), tähend. „tuleriit“,
mille eest loojale maksetakse määratud 500 marka. Ka *reen*
(Arike), tähend. „otsaesine“, oleks muidu enamvähem kohane,
kui mitte kõlaliselt yhte ei satuks soome keelest võetava
sõnaga *reenma* (rututama, tormama).

Soovitetau on katsuda sõnu luua eriti järgmiste mõis-
tete jaoks: 1) korda minema; 2) kyllalt olema (kui ei meeldi
selleks soome *riitma* (-dan); 3) sk. besetzen, ven. занимать;
4) tapma (kui ei kõlba minu moodustet *mõrvama*); 5) aas-
tasada (tuletuslik neologism „sajang“ ei ole ka kõige parem);
6) otsaesine; 7) puuvili; 8) seltsimees; 9) unenägu; 10) sk.
Ruhm, vn. слава; 11) kuulujutt; 12) bescheiden, скром-
ный; 13) vastu võtma; 14) sm. „johtuma“ (millestki
tulema, järgnema põhjusena); (muud v. „Keeleuuenduse äär-
mised võimalused“ lk. 170—172). Muu seas mõistete nr.
1, 2 ja 12 jaoks olen katsund luua kohased uued sõnad,

selleks proovides lõpmata hulga kõiksugu kombinatsioone, aga ükski neist ei rahuldand täiesti. Nii raske on hääde uute sõnade loomine.

Uute sõnade saatjaile soovitatakse ka endil säilitada (alal hoida) ärakirjad oma loodud uusist sõnust.

Joh. Aavik.

Õigekeelsuslikke märkusi.

võimata — võimatu

Tõepoolest tekib mulje, nagu oleksid meie inimesed kokku rääkind ikka ja alati ainult „võimata“ kirjutada. Nõnda loeme veel kõigis ajalehis ja ajakirjus (väljaarvatud „Keeleuueenduses“ ja vahest ka „Eesti kirjanduses“). Kes võiks ennustada, millal saabub aeg, mil meie lehed oskavad õigesti kirjutada „võimatu“?

säiluma — säilima.

„säiluma“ hakkab maad võtma (pro õige „säilima“). Vahest hakkaksid „säiluma“ tarvitajad järjekindluse pärast ytlema ka „väsuma“ (pro „väsimä“) tyduma, kysuma“. Igatahes, kes ytleb „säilub“, peab ytlema, ka säilutama“. Me soovitame vorme „säilima, säilitama“.

kahtlenselle juures — selles.

Imelik, et selle verbi õiget reksiooni ei osata tabada, vaid kobatakse ymber järelsõnade rägastikus: „ta kahtles selle juures (kõige harilikum), — selle yle, selle kohta“ Yks tuntud luuletaja on kirjutand koguni „Kahtlus oma võimete sisse“ (Vanad ja vastsed poeedid lk. 56). Kõige soovitamav reksioon aga oleks siin -s: kahtles selles, kahtlen ta võimistes, selle asja otstarbekohasuses“. Kysimusse võiks vahest tulla ka elatiiv („kahtlen sellest“), nagu soome keeles, või ka partitiiv („kahtlen seda“), kuid inessiiv („kahtlen selles“) näib siiski kõige mõnusamana.

suun — suund.

Meil on hakatud tarvitama vormi „suun“ (gen. suuna“), tähend. „siht“ (saksa „Richtung“). Õigem vorm aga oleks nominatiivis „suund“, selle järele ka partitiivis „suunda“. mitm. gen. „suundade“; muidugi nõrga-astmelisis vormes pysib „suuna“. „Suun“ on samasugune viga kui „kään“ (pro õige „käänd“).

juus — juuksed.

Paljud kirjutavad „tal on ilus juus, — sul on must juus“. Siin on mitmus õigem: „ilusad juuksed, mustad juuksed“ (samuti kui vene keeles волосы, prantsuse keeles cheveux). Ainult luuletusis võiks erandlikult lubada „juus“. Joh. Aavik

Tähtsamate trykivigade õiendus.

Nr. 1. lk. 4 rida 7 alt: -tsi-legi (peab olema: -si-legi); lk. 6 rd. 7 yltalt: p. o. ei kunagi ulata; lk. 8 alamärk. 1 r.: lünevorm (p. o. liike-vorm); lk. 12 r. 8 a.: End (p. o. Ent); lk. 13 lk. 20 yltalt: kõlvusele (p. o.: kõlavusele); lk. 16 rida 20 alt: uselda (p. o.: urelda). M. Toomsi kirjutuses on mõnes kohas -n ja -o asemel kogemata -s ja -u (p. o. eenmärk, pakuvad, moodostusest jne.). — Nr. 1. lk. 8 rida 5 alt: Tyoen (p. o. Tyven); lk. 8 rida 16 a.: laendetama (p. o.: laien-detama); lk. 14 rida 3 yltalt: falanster (p. o.: falansteer); lk. 14 rida 5 yltalt: arvuteaduse (p. o.: arstiteaduse); lk. 15 rida 2: s silbillis (p. o.: 2-silbilis).

Joh. Avikul teksil ja ilmuvad lähemal ajal :

Mitmuse partitiiv ja i-mitmus.

Yhes harjutusylesannetega koolidelle ja iseõppimiseks.

Lyhike õigekeelsuse juht.

Sisaldab kõige tähtsamad ja tarvilisemad õigekeelsusreeglid ja hoiatused kõige harilikume vigade eest.

Võõrnimede häädamine.

17 Euroopa keele häädamise reeglid yhes sellekohaste pärisnimedega näiteina. Ka yldiselt tarvitavad prantsus-, inglis- ja itaaliakeelsed kõnekäänud.

Võõrakeelne tuletus.

Tarviline täiendusraamat eelmiselle : esitab greeka, ladina- ja prantsuskeelsed ees- ja järelliited ning tuletuslõpud sellekohaste näidetega, mis suuresti hõlbustab arusaamist rahvusvahelisist võõrsõnust. Ladinakeelsed tsitaatlaused ja kõnekäänud : greeka keele tähestik.

Lyhike soome keele õpetus.

Lyhike kokkuvõte soome keele iseärasustest (muuseas antakse kõik eesti keelega yhised, aga erineva tähendusega sõnad). Lõpus väike lugemik proosat ja luulet ja reisijalle tarvilised kõnelemised.

„ISTANDIKU“ kirjastusel on hiljuti ilmud kaks uue-
mat keeleuendusteoreetilist raamatut Joh Aavikult:

Keeleuenduse äärmised võimalused.

Ses esitatakse keeleuenduse alal uus teooria ja abinõu. Raamat avab hoopis uusi väljavaateid, sisaldab ka palju tegelikke ettepanekuid ja uusi sõnu ning vorme, lõpuks ka yieskutse sõnade loomiselle ja selle eest rahalise tasu pakkumuse.

Hind 350 marka, paremal paberil 450 marka.

Õigekeelsuse ja keeleuenduse põhimõtted.

Tarviline ettevalmistus- ja täiendusraamat eel-
miselle. Esitab need põhimõtted, mille järele
keeleuendus on senni toimind, ja käsitab nende
valguses senni ettepanud ja tarvitet keele-
uendusi. Lõpuks on keeleuenduste nimekiri
nende raskuse ja vastuvõetavuse järjekorras.

Hind 85 marka.

Kõige uuendusrikkama keelega raamat

on kahtlemata

EDGAR POE

Valit novellid II.

(Hirmu ja õuduse juttude seerias № 14.)
Inglis keelest tõlkind Joh. Aavik. See sisal-
dab rohkem ja tihedamini kui ykski muu sen-
nine raamat uusi sõnu ja keelendeid.

Hind 65 marka.

Vastutav toimetaja ja väljaandja (juriidiliselt)
Joh Aavik.